

CZU 378.147.31

PROGRAMUL INTERNAȚIONAL „CULTURA MEMORIEI ȘI PATRIMONIUL CULTURAL PENTRU TÂNĂRA GENERAȚIE. SCHIMB DE EXPERIENȚĂ ȘI BUNE PRACTICI ÎNTRE LITUANIA, MOLDOVA ȘI ROMÂNIA”

Virgiliu BÎRLĂDEANU, *dr., conf. univ.,
Institutul de Istorie MECC*

Ludmila D. COJOCARU, *dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

În perioada 23-30 august 2019, și-a desfășurat activitatea Școala Internațională de Vară „Cultura memoriei și patrimoniul cultural pentru tânăra generație. Schimb de experiență și bune practici între Lituania, Moldova și România”, care a întrunit studenți de la Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea „Alec Russo” din Bălți, liceeni din Lituania, învingători ai concursului național de cercetare a memoriei victimelor regimului totalitar-comunist.

Inaugurarea Școlii de vară a avut loc la Muzeul de Istorie și Etnografie din Soroca, în prezența audienților școlii de vară, dar și a liceenilor, profesorilor de istorie din raionul Soroca și a reprezentanților mass media. Ministrul-consilier al Ambasadei Republicii Lituania, Andrej Didenko, în cuvântul de salut adresat audienților cursurilor Școlii de vară, a vorbit despre semnificațiile aniversare ale datei de 23 august, făcând referință la semnarea pactului Ribbentrop-Molotov și la consecințele acestui act în istoria Europei. Diplomatul lituanian a consemnat aniversarea „Lanțului Baltic” din 23 august 1989, când circa două milioane de oameni și-au dat mâinile, formând un lanț de peste 600 km de-a lungul celor trei republici baltice – Lituania, Letonia și Estonia, pentru a atrage atenția întregii lumi asupra consecințelor dramatice ale pactului Ribbentrop-Molotov, dar și asupra aspirațiilor de independență ale celor trei popoare aflate sub ocupația sovietică. În continuare, în cadrul ședinței de deschidere au fost proiectate secvențe din documentarul „The Baltic Way”, iar în discuțiile cu participanții Școlii de vară a fost exprimată opinia despre semnificația și intensitatea emoțională a evenimentului, cunoscută de basarabeni în timpul Marii Adunări Naționale și a Podurilor de Flori din perioada anilor 1989-1991. În finalul ședinței, a avut loc vernisarea expoziției foto-documentare „Rusaliile negre. Deportarea în Bărăgan” a Centrului Internațional de Studii asupra Comunismului din cadrul Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighet, România, urmată de donație de carte cu tematica memoriei victimelor regimului totalitar-comunist. Activitățile primei zile a Școlii de vară au continuat în incinta Cetății Soroca cu prelegerea vice-directorului Muzeului de Istorie și Etnografie din Soroca, Victor Butnaru, cu referire la istoria cetății din timpurile domniei lui Ștefan cel Mare, când râul Nistru constituia spațiul de hotar dintre Țara Moldovei și Marele Ducat al Lituaniei.

În următoarele două zile, 24-25 august, Școala de vară și-a continuat lucrările în cadrul Centrului Național de Studii „Mihai Eminescu” din Ipotești, jud. Botoșani, România. Colaboratorii Memorialului i-au antrenat pe participanții la Școala de vară în atmosfera și proiectele de valorificare a patrimoniului literar al marelui poet român Mihai Eminescu. Aceste activități au fost subiectul prelegerii „Proiecte culturale și activitatea muzeistică a Memorialului Ipotești”, ținută de directorul Memorialului Ipotești, dr. Ala Sainenco, iar programul cultural a implicat vizitarea mănăstirilor Coșula și Zosim din jud. Botoșani; vizitele de studiu au continuat și pe parcursul călătoriei spre Memorialul Sighet, astfel fiind vizitate mănăstirile înscrise în Lista monumentelor istorice din România – Putna, Sucevița, Moldovița, Voroneț din jud. Suceava, cât și Mănăstirea Bârsana din jud. Maramureș.

Dat fiind genericul magistral al programului Școlii de vară – rezistența anticomunista și antisovietica din perioada postbelică în Lituania (R.S.S. Lituaniană), România și în Basarabia

(R.S.S. Moldovenească), specialiști din Republica Moldova, România și Lituania au conferențiat în cadrul activităților din 23-30 august, desfășurate la Muzeul de Istorie și Etnografie din Soroca, Memorialul Ipotești și la Memorialul din Sighetu Marmăției. La Soroca, dr. Virgiliu Bîrlădeanu a prezentat din istoria grupurilor de rezistență antisovietică din Basarabia și despre importanța valorificării diverselor surse istorice în studierea fenomenului. La Sighet, vice-directorul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței, dr. Andrea Dobes, a prezentat prelegerea „Grupurile de rezistență anticomunistă în Maramureș”, invocând date și mărturii din patrimoniul și fondurile de cercetate ale Memorialului Sighet. La fel, dr. Ramona Staveckaitė-Notari, șefa secției programelor de cercetări istorice a Centrului de Studiere a Genocidului și Rezistenței din Vilnius a conferențiat în fața participanților Școlii de vară cu tema „Rezistenței armate în Lituania în perioada anilor 1944-1953”. Cu certitudine, această pagină din istoria Lituaniei este un eminent exemplu al demnității și luptei pentru libertate.³⁰⁵

În cadrul activităților organizate la Memorialul Sighet, participanții Școlii de vară au avut posibilitatea să viziteze expoziția foto-documentară „Război după război. Rezistența armată antisovietică în Lituania, în perioada anilor 1944-1953” a Centrului de Studiere a Genocidului și Rezistenței din Vilnius, expoziția foto-documentară „Basarabeni în Gulag” a Muzeului Național de Istorie a Moldovei, expoziția „Generația Unirii. Victimă a repressiunilor comuniste” și ansamblul arhitectural „Cimitirul Săracilor” din Sighet, dedicat memoriei deținuților politici morți sau executați în închisorile, lagărele și deportările comuniste, precum și memoriei partizanilor uciși în luptele cu Securitatea. Prezentarea dnei dr. Greta Paskociumaite cu referință la istoria și preocupările de cercetare și documentare ale Centrului de Studiere a Genocidului și Rezistenței din Vilnius a întregit imaginea participanților la Școala de vară despre dinamica și direcțiile de cercetare ale Centrului, acordată armonios cu politicile comemorative.

În ultima zi a Școlii de vară s-a întreprins o călătorie cu mocănița de la Vișeu de Sus, aceasta fiind un caz reprezentativ de valorificare a patrimoniului cultural al epocii industriale, unică în munții Carpați, lăsând impresii de neuitat tuturor participanților.

În încheiere, organizatorii Școlii de vară aduc sincere mulțumiri Ambasadei Republicii Lituania la Chișinău și Programului „Development Cooperation Project” al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Lituania pentru sprijinul financiar în implementarea proiectului Școlii Internaționale de Vară „Cultura memoriei și patrimoniul cultural pentru tânăra generație. Schimb de experiență și bune practici între Lituania, Moldova și România”, în vederea promovării culturii europene a memoriei în societățile în proces de democratizare. Participanții Școlii de vară vor organiza, în luna octombrie 2019, o conferință științifico-practică, în cadrul căreia vor continua discuțiile la tema promovării culturii europene și a valorilor patrimoniului cultural, iar rezultatele conferinței vor fi publicate într-un volum de studii.

La fel, exprimăm cele mai sincere mulțumiri față de Membrii Comitetului de Organizare a Școlii de vară, colaboratorii Centrului de Studiere a Genocidului și Rezistenței din Vilnius, Memorialului Ipotești, Centrului Național de Studii „Mihai Eminescu” și Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmăției.

Activitățile proiectului internațional „Cultura Memoriei și patrimoniul cultural pentru tânăra generație” a fost finanțat de Programul „Development Cooperation Project” al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Lituania. Compartimentul prezintă imagini realizate pe parcursul școlii de vară și textele comunicărilor puse în discuție în cadrul conferinței de evaluare a rezultatelor proiectului internațional „Cultura memoriei și patrimoniul cultural pentru tânăra generație. Schimb de experiență și bune practici între Lituania, Moldova și România”.

³⁰⁵ (vezi: Virgiliu Bîrlădeanu, „Rezistența armată antisovietică în Lituania în anii 1944-1953”, în *Revista Historia*, iulie 2019, p. 52-61)